

VII. MİLLETLER ARASI TÜRKOLJİ KONGRESİ'NİN ARDINDAN**Dr. Cengiz ALYILMAZ***

Mustafa Kemal ATATÜRK, tarihte yaşanan talihsiz hadiselerle birbirinden ayrı düşen, farklı coğrafyalarda yaşamak zorunda kalan Türk Milleti'nin birliğinin, bütünlüğünün, dayanışmasının yeniden sağlanmasında dilin, tarihin ve kültürün birinci derecede rol oynadığının her zaman bilincinde olmuş bir devlet adamıdır. Bu bilinçle hareket eden Büyük Önder, daha Cumhuriyetin ilk yıllarında, Türk dili, Türk tarihi, Türk sanatı, Türk musikisi, kısacası Türk kültür ve medeniyeti... ile ilgili gerekli ilmî araştırma ve incelemeleri yapma ve Türk dünyasının dilde, işte, ülküde birliğini tesis etme gayesiyle faaliyet gösteren akademilerin oluşturulması amacıyla, Türkiyat Enstitüsü'nü, Türk Tarih Kurumu'nu, Türk Dil Kurumu'nu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni kurdurur.

Bugün adı geçen kurumlardan Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu bünyesinde; Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Ankara Üniversitesi bünyesinde; Türkiyat Enstitüsü ise, İstanbul Üniversitesi bünyesinde, Atatürk'ün göstermiş olduğu hedefler doğrultusunda, çalışmalar yaptırmakta, bilim adamları yetiştirmekte, eserler yayımlamakta, kongre, konferans, panel ve sempozyumlar düzenlemektedirler.

12 Kasım 1924 tarihinde ATATÜRK'ün Başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'nun 1 numaralı kararnamesiyle kurulan ve amblemi bizzat ATATÜRK tarafından "elinde meşale tutan bozkurt" olarak belirlenen Türkiyat Enstitüsü, sırasıyla Ord. Prof. Dr. Mehmed Fuad KÖPRÜLÜ, Ord. Prof. Dr. Reşid Rahmeti ARAT, Prof. Dr. İsmail Hikmet ERTAYLAN, Prof. Dr. Cavit BAYSUN, Prof. Fahir İZ, Prof. Dr. Ahmet CAFEROĞLU, Prof. Dr. Mehmet KAPLAN, Prof. Dr. Sâdettin BULUÇ, Prof. Dr. Mehmet KAPLAN (ikinci kez), Prof. Dr. Ali ALPARSLAN, Prof. Dr. Mertol TULUM, Prof. Dr. Kemal ERASLAN, Prof. Dr. Mertol TULUM (ikinci kez), Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA başkanlıklarında, yetmiş beş yılı aşan süre içinde, yalnız ülkemizde değil; bütün dünyada Türkoloji'nin en önemli merkezlerinden biri durumuna gelmiştir.

İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü, 1973'ten 1999 yılına kadar 9'u millî, 6'sı milletler arası seviyede 15 Türkoloji Kongresi düzenlemiştir; bu kongrelerde Türkoloji'yle ilgili binlerce bildiri sunulmuş; sunulan bildirimlerin büyük bir kısmı da yayımlanmıştır.

* Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Öğrt. Üyesi.

olması, hem "Milletler Arası Türkoloji Kongreleri"nin devamı ve sürekliliği hem de Türk dünyasındaki değişme ve gelişmeler ışığında Türkoloji'nin problemlerinin belirlenip çözüm yollarının aranması açısından son derece faydalı olmuştur. Bu sebeple Türkoloji Kongreleri'nin millî seviyede iki yılda bir; milletler arası seviyede ise, üç yılda bir aksatılmadan yapılması hususunda gereken hassasiyet mutlaka gösterilmelidir.

2- "Millî ve Milletler Arası Türkoloji Kongreleri" bugüne kadar hep İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü tarafından düzenlenmiştir. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nün kuruluş gayesinin bilincinde olan kıymetli yöneticileri, öğretim üyeleri, araştırma görevlileri ve diğer personelleriyle birlikte bu kongrelerin gerçekleşebilmesi için olağanüstü gayret sarf etmişlerdir.

Özellikle 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılıp, Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlıklarını ilân etmelerinden sonra, hem ülkemizde hem de dünyada Türkoloji'ye olan ilgi artarak devam etmekte ve "Türkoloji Ailesi"ne her geçen gün birçok bilim adamı katılmaktadır. Bugün gelinen noktada İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü'nün mevcut bütçesiyle, söz konusu bilim adamlarının tamamına ulaşabilmesi, onları kongrelere davet etmesi, davet edilenlerin masraflarını karşılaması mümkün değildir. Bu sebeple resmî ve özel kurum / kuruluşlar, Türkoloji Kongreleri'nin düzenlenmesinde aktif rol oynamalı; İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü'ne maddî ve manevî destek sağlamalıdır. İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü'nün de "Millî ve Milletler Arası Türkoloji Kongreleri"ni düzenlerken, başta diğer üniversitelerimizin Türkiyat Araştırmaları Enstitüleri olmak üzere ilgili kurum / kuruluşlarla irtibat halinde olması, organizasyonu birlikte gerçekleştirmesi artık kaçınılmazdır.

3- 1973'ten 1988 yılına kadar yapılan "Millî ve Milletler Arası Türkoloji Kongreleri"nde sunulan bildirilerin bir kısmı yayınlanmış; büyük bir kısmı da yayınlanmayı beklemektedir. Hem bunların hem de "VII. Milletler Arası Türkoloji Kongresi"nde sunulan bildirilerin bir an önce yayınlanması, Türkolojiyle ilgili bundan sonra yapılacak çalışmalara birçok bakımdan yön verecektir.

4- "Erdemli insanlar, zor olanı tercih edip başarabilenlerdir". Her türlü zorluğa, imkânsızlığa rağmen, VII. Milletler Arası Türkoloji Kongresi'nin gerçekleşmesine vesile olan başta İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemal ALEMDAROĞLU olmak üzere Kongre Başkanı Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA'ya, Kongre Genel Sekreteri Prof. Dr. İlhan ŞAHİN'e, Kongre Genel Sekreter Yardımcıları Yard. Doç. Dr. Özcan TABAKLAR ve Yard. Doç. Dr. Yıldız KOCASAVAŞ'a, Kongre Üyeleri Prof. Dr. Necat BİRİNCİ, Prof. Dr. Abdülkadir DONUK ile Prof. Dr. Baha TANMAN'a ve bütün emeği geçenlere, katılımcılara, dinleyicilere teşekkürü zevkli bir borç addediyorum.

"Kongre Düzenleme Kurulu"nun kadirşinaslık örneği gösterip, (öğleden önce 9.30-13.30; öğleden sonra 14.30-18.30 saatleri arasında gerçekleştirilen) bütün oturumlara, (çalışmaları sayesinde adları adeta Türkoloji'yle aynileşmiş) merhum hocalardan / bilim adamlarından Orhan Şaik GÖKYAY'ın, Muharrem ERGİN'in, Necmettin HACIEMİNOĞLU'nun, Faruk Kadri TİMURTAŞ'ın, Ahmet Hamdi TANPINAR'ın, Ali Fehmi KARAMANLIOĞLU'nun, Ahmet CAFEROĞLU'nun, Tahsin BANGUOĞLU'nun, Cengiz ORHUNLU'nun, Osman TURAN'ın, İbrahim KAFESOĞLU'nun, Zeki Velidi TOGAN'ın, Ali Nihat TARLAN'ın, Mehmet Altay KÖYMEN'in, Mehmet ÇAVUŞOĞLU'nun, İsmail Hikmet ERTAYLAN'ın, Şerare YETKİN'in, Harun TOLASA'nın, Ekrem Hakkı AYVERDİ'nin, Hamid Nutkî'nin, Mehmet KAPLAN'ın, Sâdetin BULUÇ'un, Amil ÇELEBİOĞLU'nun, Mehmet AKALIN'ın adlarını vermesi de, her türlü övgünün üzerindedir. İkişer başkan tarafından yönetilen oturumlarda, bilim adamlarından "bildirileri"ni 20 dakika içinde sunmaları istendi. Her bildirin sonunda da tartışmalara yer verildi. Bildiri başlıkları "program"da bulunmasına rağmen, birçoğu ülkemizde yaşanan deprem dolayısıyla kongreye katılamayan bilim adamlarımız oldu. Onlara ayrılan süre, bir önceki konuşmacının bildirisi ile ilgili soruların daha ayrıntılı bir şekilde cevaplandırılması için kullanıldı.

11 Kasım 1999 tarihinde, 14.55-16.05 saatleri arasında, Askerî Müze Kültür Sitesi Konser Salonu'nda Askerî Müze Mehter Takımı tarafından, katılımcıların onuruna uzun yıllar hafızalardan silinmeyecek bir "Mehter Konseri" verildi. Konser öncesinde "Mehter" in tarihçesinin belgesel olarak anlatıldığı multivizyon gösterisinin, ülkemizin, tarihimizin ve kültürümüzün tanıtımına büyük katkıda bulunduğu tartışılmaz bir gerçektir. Bu sebeple hem Askerî Müze yetkililerine, Mehter Takımı'nda görev yapanlara, (Mehter'in tarihçesiyle ilgili) "Multivizyon Gösterisi"ni hazırlayanlara hem de kongreye katılan yüzlerce yerli ve yabancı bilim adamına (Türkolog'a) bu imkânı sunan "Kongre Düzenleme Kurulu"na teşekkür ediyorum.

Kongre süresince, yurt içinden (İstanbul dışından) ve yurt dışından gelen bilim adamları, kongrenin yapıldığı Harbiye Askerî Müze Kültür Sitesi'nin yakınındaki "Madison" ve "Feronya" otellerinde konakladılar. Kendilerine, kongreyi takip ettikleri günlerde 13.30-14.30 saatleri arasında, Askerî Müze Kültür Sitesi Yemekhanesi'nde (son derece nezih bir ortamda) öğle yemeği verildi.

SONUÇ VE TEKLİFLER:

1- İlki 15-20 Ekim 1973 tarihinde, altıncısı 19-23 Eylül 1988 tarihinde yapılan ve ne yazık ki, 1988 tarihinden beri çeşitli sebeplerden dolayı düzenlenemeyen "Milletler Arası Türkoloji Kongresi"nin, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü tarafından, "Atatürk'ün Samsun'a çıkışının 80., Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nün Büyük Atatürk tarafından kuruluşunun 75., Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun 700. yıl dönümü" münasebetiyle gerçekleştirilmiş

EK: TÜRKOLOJİ KONGRESİ'NDEN GÖRÜNTÜLER

İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemâl ALEMDAROĞLU, Prof. Dr. Ethem Rahimoviç TENİŞEV'e Türkoloji'ye Üstün Hizmet Plâketi'ni verirken.

"Millî ve Milletler Arası Türkoloji Kongreleri"nin 2000'li yıllarda ülkemiz, Türk dünyası ve Türk Milleti'ni seven herkes için başarılı ve verimli sonuçlar getirmesi dileğiyle...

BİBLİYOGRAFYA

BİRİNCİ, Necat, *Atatürk'ün Emri ile Kurulmuş Bir ilim Yuvası: Türkiyat Enstitüsü*, Türk Dili, Cilt XLIX, Sayı: 403, Ankara, 1985, s. 577-585.

ERCİLASUN, Ahmet B., *Türkolojinin Doğuşu, Gelişimi ve Türkoloji Kongreleri*, Töre, Sayı: 150, Kasım 1983.

İLGÜREL, Sevim, *Türkiyat Enstitüsü*, Türk Kültürü, Sayı: 158, Ankara, Aralık 1975, s. 103-105.

KÖPRÜLÜ, Orhan, *1924'te İlk Milletlerarası Türkoloji Kongresi Teşebbüsü*, Türk Kültürü, Sayı: 164, Ankara, 1976, s. 43-50.

ÖZKAN, Mustafa, *Kuruluşunun 70. Yılında Türkiyat Enstitüsü*, Türkiyat Mecmuası, XX, İstanbul, 1997, s. 1-11.

SERTKAYA, Osman Fikri, *Zum Emblem des Turkologenkongress*, Materialia Turcica, Band 3, 1977, Bochum, 1978, s. 109.

Türkiye Üniversitelerinin Türkiyat Araştırmaları Enstitüleri, Türkiyat Araştırmaları Merkezleri, Türkiye Üniversitelerinin Türk Dili, Türk Edebiyatı ve Türk Folkloru İle İlgili Bölümleri, İstanbul, 1997.

Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Ahmet B. ERCİLASUN, Prof. Dr. Kemal ERASLAN'a, Türkoloji'ye Üstün Hizmet Plâketi'ni verirken.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı Prof. Dr. Reşat GENÇ, Prof. Dr. Hasan EREN'e, Türkloloji'ye Üstün Hizmet Plâketi'ni verirken.

Prof. Dr. Firidun Ağasıoğlu CELİLOV, bildirisini sunarken.

İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Osman F. SERTKAYA, Prof. Dr. Klaus M. RÖHRBORN'a Türkloloji'ye Üstün Hizmet Plâketi'ni verirken.

Prof. Dr. İgor V. KORMUŞIN, bildirisini sunarken.

Prof. Dr. Alibek RÜSTEMOV, bildirisini sunarken.

Dr. Baymırza HAYIT, Prof. Dr. Kemal ERASLAN, Prof. Dr. Gönül AYAN, Prof. Dr. Hüseyin AYAN, Prof. Dr. Kazakbay MAHMUDOV, Sâdettin BULUÇ Oturumu'nda bildirileri dinlerken.

Prof. Dr. Kasımcı SADIKOV, bildirisini sunarken.

Türkoloji Kongresi'nden diğerk görüntüler